

Městská památková zóna Nové Město na Moravě

Od spravce

Vytvořeno 10/24/2011 - 10:52

Popis

Historické jádro města tvoří značně protáhlé, poněkud nepravidelné obdelníkové Vratislavovo náměstí. Zástavbu městské památkové zóny představují podélně řazené, zejména jednopatrové domy, upravované po velikém požáru v roce 1801. Uprostřed náměstí se nachází kostel sv. Kunhuty, jehož fasádu pokrývá sgrafito, znázorňující výjevy ze Starého i Nového zákona. Další dominantou náměstí je budova zámku, který koncem 16. století postavili Dubští z Třebomyšlic. Městskou památkovou zónou, která byla vyhlášena v roce 1990, vede prohlídkový okruh se 22 zastaveními. Jednotlivá zastavení jsou označena na fasádách objektů.

1. Horácké muzeum

První budova, u které bychom se chtěli s vámi zastavit, je Horácké muzeum. Již v roce 1555 tu sídlila radnice, což dokládá kámen s letopočtem a pernštejnským znakem umístěným nad vchodem. V průběhu času byl v budově mimo jiné obecní sklad a prodej soli, vrchnostenský výčep vína a kořalky. Pořádaly se zde taneční zábavy a provizorně tu sídlila i školní třída. Horácké muzeum v budově sídlí od roku 1907. Dnes si zde můžete prohlédnout expozici Historie výroby lyží a lyžování na Novoměstsku a expozici lidové kultury, sklářství a železářství na Novoměstsku a mineralogie. Děti i dospělí potěší školní třída z 30. let 20. století a Vírský mlýnek, což je soubor dřevěných figurek poháněný vodním kolem.

2. Dům čp. 97

Nacházíme se v domě číslo popisné 97. Dům pochází z poloviny 16. století, kdy sloužil zřejmě jako úřední budova. V přízemí je zachován tzv. mázhaus. Mázhaus je ústřední místnost v přízemí domu, z níž vedly vstupy do jednotlivých místností. Majitel tam často provozoval obchod nebo řemeslo. V našem případě je mázhause zaklenutý na středový sloup, kde vidíme znak pánů z Pernštejna - zubří hlavou.

3. Rodný dům Karla Němce

Stojíme před domem s číslem popisným 40, kde se narodil malíř Karel Němec. Karel Němec je autorem řady sgrazit na městských domech i sakrálních stavbách v Novém Městě na Moravě a okolí. Je to např. exteriér a interiér kostela sv. Kunhuty, sgrafita na fasádě hotelu Panský dům či městský znak na Horáckém muzeu. Na průčelí jeho rodného domu vidíme vyřezávaný reliéf se svatým Lukášem - patronem malířů. A kousek od něj visí i pamětní deska z dílny dalšího novoměstského rodáka - Jiřího Plieštika.

4. František Palacký

Nové Město na Moravě je označováno za sochařskou galerii pod širým nebem. Většina soch, které spolu na procházce uvidíme, pochází z dílny novoměstských rodáků. Sochu Františka Palackého, před níž stojíme, vytvořil v roce 1902 Jan Štursa za svých studií na pražské Akademii výtvarných umění. Financoval ji bývalý starosta Josef Jelínek, Štursův poručník a velký ctitel Františka Palackého. Pomník vysekal sochař podle modelu korigovaného J. V. Myslbekem za pomoci spolužáka Jaroslava Krepčíka ve starostově domě.

5. Píseň hor

Kamenná kašna, známá pod názvem Píseň hor, pochází z roku 1891. Chlapce s ovečkou, který představuje alegorii rodného kraje, vytvořil v roce 1905 Jan Štursa na náklady obce. My však máme před sebou pouze kopii, která byla vytesána ve Škole umění ve Zlíně pod vedením Vincence Makovského roku 1942. Originál je umístěn ve vstupní síni Horáckého muzea.

6. Dům rodiny Brady

Nacházíme se na Vratislavově náměstí před domem s číslem popisným 13, který je těsně spjat s židovskou rodinou Brady. Pamětní deska na fasádě domu připomíná smutný osud Hany Brady v době nacistické okupace a holocaustu. Hana byla v roce 1942 jako jedenáctiletá deportována do Terezína. Její životní příběh byl zpracován ve světoznámé knize „Hanin kufřík.“ Pamětní deska, která byla vytvořena podle návrhu arch. Marie Jiříčkové, byla odhalena v roce 2005. Historické rodinné fotografie si můžete prohlédnout v 1. patře domu.

7. Arboretum

Pokud projdete průjezdem a budete pokračovat dále okolo domu, otevře se před vámi arboretum vybudované v roce 2010. Zpustlá zahrada se tak během jednoho roku proměnila na příjemné místo odpočinku i poučení. Areál slouží také novoměstským včelařům.

8. Rodný dům Vincence Makovského

Nyní stojíme před domem číslo popisné 11, kde se v roce 1900 narodil umělec Vincenc Makovský. Vincence Makovského všichni známe hlavně jako sochaře. Byl ale také i malířem, designérem a profesorem na Akademii výtvarných umění v Praze. Je považován za čelního představitele meziválečné avantgardy. Na ojedinělé fasádě s prvky české novorenesance je umístěna pamětní deska s umělcovou bustou, kterou navrhl jeho žák a asistent Miloš Axman. Deska byla odhalena v roce 1985.

9. Výzdoba sloupu na domě čp. 9

I tento dům s číslem popisným 9 je spjat se sochařem Vincencem Makovským. Zde měl jeho otec řeznický krámk. Na řeznické řemeslo odkazuje výzdoba hlavice sloupu v průčelí domu, kterou vytvořil Vincenc Makovský. Reliéf pochází z roku 1922 a znázorňuje řeznické tovaryše při práci.

10. Hotel Panský dům

Nemůžete minout hotel Panský dům s číslem popisným 7. Je to jeden z nejstarších domů na Vratislavově náměstí. Již od poloviny 17. století sloužila budova jako hostinec. Roku 1801 byl zasažen velkým požárem, který zničil větší část města. Panský dům byl však znovu vystavěn a v jeho prostorách byl provozován zájezdní hostinec „U Zlatého jelena“. Později byl hotel přestavěn a vyzdoben Karlem Němcem. Ten vytvořil nejen sgrafita na průčelí, ale i v interiéru, ve vstupu do vinárny.

11. Novoměstský zámek

V parku se před námi otevírá novoměstský zámek se všeříkajícím číslem popisným 1. Nejpozději v roce 1570 zde stál renesanční zámeček sloužící jako nové sídlo perňštejnských úředníků. Zámeček měl půdorys tupouhlého písmene V a při jeho stavbě byl využit starší pozdně gotický měšťanský dům. Po velkém požáru v roce 1723 zámek zpustl, ale ještě v tomtéž století došlo k jeho barokní přestavbě. Dnes již před sebou vidíme podobu v novorenesance slohu z roku 1874. V současné době v zámku sídlí Horácká galerie se stálou expozicí věnované českému sochařství 20. století, krajinářství a škrdlovickému hutnímu sklu.

12. Reliéf Blíží se konec mého utrpení

Pamětní deska s názvem „Blíží se konec mého utrpení“ je věnována obětem II. světové války. Deska byla osazena na fasádu domu směrem ke Komenskému náměstí v roce 2000 u příležitosti 55. výročí osvobození. Její autor, sochař Vincenc Makovský, zde znázornil umírajícího vězně v kobce koncentračního tábora.

13. Nehmatatelná postava

Bronzová plastika Nehmatatelné postavy byla vytvořena místním rodákem Jiřím Plieštikem. Ve své sochařské, fotografické i literární práci Plieštik těží z podvědomí, pocitů a pokouší se uchopit to, co uniká do nevědomí. Socha byla odlita v roce 1992 a slavnostně odhalena v Novém Městě na Moravě v roce 2005.

14. Evangelický kostel a busta Jana Ámose Komenského

Každý určitě pozná, komu patří busta vytvořená v roce 1920 Juliem Pelikánem. Představuje učitele národů Jana Ámose Komenského. Busta stojí na místě bývalé toleranční evangelické modlitebny. Pohledově za ní vidíte novorenesanční českobratrský evangelický kostel z roku 1898. Stavba vznikla

podle plánů vídeňského architekta Hanse Glasera a dohled nad ní měl místní stavitel a starosta Josef Sadílek. V interiéru se dochoval stůl Páně z toleranční modlitebny.

15. Pomník padlým vojínům

Před námi se tyčí Pomník padlým vojínům, který vytvořil sochař Jan Štursa. Inspirací k tomuto dílu byla autentická fotografie z karpatského bojiště. V původní studii pod názvem Pohřeb v Karpatech oblékl Štursa vojáky do rakouských uniforem. Tento nápad přepracoval ve 20. letech 20. století pro pomník obětem první světové války v uniformách legionářů a nazval ho Pomník padlým. V Novém Městě bylo sousoší odhaleno až po umělcově smrti v roce 1932.

16. Sloup se sochou svaté Anny

Nyní se zastavíme u další kašny. Pokud zvedneme oči, uvidíme sloup se sochou svaté Anny s Pannou Marií. Je to nejstarší sochařská výzdoba na kašně. Postavy ve spodní části sloupu, které podle starších soch nově vytvořil sochař Karel Dvořák, představují světce sv. Jana Nepomuckého a Karla Boromejského, blahoslaveného Jana Sarkandera svatého Šebestiána. Socha svaté Anny byla pro velké poškození nahrazena roku 1992 kopií a originál byl zapůjčen do Horácké galerie.

17. Busta T. G. Masaryka

Stojíme před bustou, jejímž autorem je opět novoměstský rodák sochař Jan Štursa. Busta představuje prvního československého prezidenta Tomáš Garrigue Masaryka. Byla pořízena k 10. výročí vzniku republiky. Jde o odlitek polopostavy, určené pro výzdobu zasedací síně poslanecké sněmovny. Tomáš Garrigue Masaryk, který navštívil Nové Město na Moravě v letech 1906 a 1928, byl jmenován čestným občanem města v roce 1935.

18. Rodný dům Jana Štursy

V domě číslo popisné 122 se narodil Jan Štursa. Ten je považován za jednoho ze zakladatelů moderního českého sochařství. Na naší procházce městem jsme vám již ukázali 4 jeho sochy a další na nás ještě čekají. Štursův rodný dům je označen pamětní deskou s bustou, která je odlitá podle návrhu akademického sochaře profesora Václava Žaluda. Odhalena byla v roce 1927.

19. Raněný

Již z dálky upoutává náš pohled nejvýznamnější socha Nového Města na Moravě. Je jí vrcholné protiválečné dílo českého sochařství Raněný. Raněný vznikl na základě frontových zážitků proslulého novoměstského rodáka Jan Štursy. Bronzová plastika byla odhalena až roku 1965 jako památník obětem druhé světové války. Sádrový originál z roku 1921 je vystaven v Horácké galerii.

20. Dům č. 119 a reliéf Salvátor mundi

Na fasádě domu s číslem popisným 119 upoutá naši pozornost reliéf nazvaný Salvator mundi, což znamená Spasitel světa. Je to jedno z označení Krista. Reliéf byl zhotoven Janem Štursou roku 1905 k výzdobě průčelí lékárny u Salvatora. Dům č.p. 119 s bohatou historií je v roce 2014 rekonstruován svým novým majitelem, panem MVDr. Sokolíčkem. Historii domu a další zajímavosti se dočtete na webových stránkách <http://www.dum119.cz/> [1].

21. Katolický kostel

Vítejte před katolickým kostelem svaté Kunhuty. Kostel je největší galerií sgrafit novoměstského rodáka Karla Němce. Inspirací pro tento úkol mu byly biblické postavy, příběhy z jejich života nebo milénium výročí smrti svatého Václava. Karel Němec vyzdobil i vnitřní prostory kostela. Zde upoutá pozornost návštěvníků sgrafito České nebe. Nejstarší částí kostela je gotický presbytář z konce 14. století. Ve věži kostela jsou 4 zvony, z nichž ten největší nese jméno Kunhuta.

22. Vratislav z Pernštejna

Poslední zastávkou naší procházky je kašna na Vratislavově náměstí. Socha představuje majitele novoměstského panství Vratislava z Pernštejna se svitkem významných výsad, které roku 1580 udělil Novému Městu na Moravě. Tuto sochu vytvořil pražský sochař Karel Dvořák na zakázku obce roku 1871 a o rok později byla osazena na kašnu. Nápis na podstavci připomíná autora Karla Dvořáka a restaurování kašny v roce 1902 Janem Štursou

---

Popis trasy

- **Náročnost:** Nenáročná trasa
-

Mapa trasy

- [Městské památkové zóny](#)
- [Procházky památkovými rezervacemi](#)
- [Trasy pro seniory](#)

Zdrojové URL: <http://www.nmmn.eu/mestska-pamatkova-zona-nove-mesto-na-morave.html-0>

Odkazy:

[1] <http://www.dum119.cz/>